morfologic şi *fonologic,* la nivel *sintactic*, la nivel *lexical* şi *stilistic*, dar şi la nivel *semantic* (*Introducere*, pp. XII–XIII), cele două reputate cercetătoare şi-au păstrat coerenţa discursului de la un capăt la celălalt al *Dicţionarului*. Autoarele oferă publicului vizat miniaturi monografice ale verbelor inventariate, tablouri realizate prin enumerarea structurilor fundamentale în care se înscriu ele de regulă, în virtutea trăsăturilor contextuale ce le definesc; nu este uitată însă nici diversitatea sensurilor ocazionată de instanţierea, în comunicare, a schemelor valenţiale şi argumentale prin elemente de natură semantică şi sintactică foarte variată.

Acest bogat conţinut este transmis cu un minimum de mijloace tipografice de dispunere în pagină, ceea ce conferă *Dicţionarului de verbe* accesibilitatea dorită de utilizatorii nespecialişti cărora le este destinat, fără a-i diminua interesul pentru publicul avizat, pentru specialiştii ori viitorii specialişti al căror obiect de studiu sau instrument de lucru este limba franceză .

Să nu uităm că autoarele au mai reuşit o performanţă: graţie sinonimelor, parafrazelor şi perifrazelor folosite, numărul lexemelor verbale introduse în corpul *Dicţionarului* depăşeşte cu mult cele aproximativ 2 500 de intrări anunţate în *Introducere*.

Ştiut fiind cât este de greu pentru un străin să aleagă corect prepoziţia cerută, în franceză, de verbul rector într-un context dat, cât de dificil este să se plaseze corect, în jurul verbului, diferite grupuri nominale şi prepoziţionale, era important ca în *Dicţionar* să se dea, cu mijloace tipografice puţin numeroase dar foarte precise, indicaţii exacte viitorilor utilizatori. Inventivitatea autoarelor, dublată de sobrietate şi rigoare în folosirea mijloacelor de exprimare, a făcut posibilă şi atingerea acestui obiectiv.

Fără îndoială, cu acest *Dictionnaire des verbes du français actuel. Constructions, emplois, synonymes*, publicul şi-a îmbogăţit – mai cu seamă dacă este alcătuit din elevi sau studenţi, din profesori de limba franceză, din traducători şi din cercetători pe tărâm filologic – gama instrumentelor de lucru de folosinţă îndelungată ce trebuie să-i stea totdeauna la îndemână: este vorba despre o carte care nu seamănă cu niciuna dintre cele citate în bibliografia finală şi probabil nici cu cele care nu figurează acolo.

ALEXANDRA CUNIŢĂ
Universitatea din Bucureşti
Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
Departamentul de limba şi literatura franceză
70106 Bucureşti, str. Edgar Quinet, 5–7

NICOLAE SUHACIOV, *Din nou Crăciunul,* în *In honorem magistri Onufrie Vinţeler*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2011, p. 284–288.

În elegantul volum omagial oferit profesorului Leonard Gheorghievici Gerţenberg, Sankt-Petersburg, Editura Наuка, 2005, se află un studiu (p. 285–300) despre *Semantica şi etimologia rom. Crăciun,* republicat într-o versiune prescurtată tot într-un volum aniversar, dedicat profesorului O. Vinţeler, sub titlul *Din nou Crăciunul.* Autorul este Nicolae Suhaciov, de la Institutul de Lingvistică al Academiei Ruse de Ştiinţe, pasionat cercetător, preocupat de mult timp de studierea lexicului limbilor balcanice şi de alcătuirea unui dicţionar al turcismelor din aceste limbi (româna, albaneza, bulgara, sârba, croata) la care lucrează împreună cu Albina Ghirfanova (vezi „Revue des études sud-est européennes”, XLV, 2007, nr. 1–2, p. 461–490).

Problema originii controversatului cuvânt *Crăciun* (arom. *crăciun,* megl. *crăčun*) este prezentată într-un studiu bogat în date, dedicat acestui termen, pentru etimologia căruia s-au propus numeroase soluţii, fără să se ajungă la un acord şi fără ca vreuna să fie acceptată ca definitivă. Mă voi

pe care am citat-o aici în repetate rânduri, concepţia lucrării realizate împreună cu Catherine Fuchs datorează mult ideilor care au călăuzit-o în elaborarea precedentelor studii asupra verbului francez.

limita să prezint doar câteva aspecte din acest complex şi detaliat studiu. După consideraţii generale asupra etimologiilor mai vechi (din latină, limbi slave, albaneză, sau chiar forme reconstruite din indo-europeană), se dau pe scurt 19 dintre soluţiile etimologice, considerate mai semnificative, şi numele savanţilor care le-au emis. Enumerarea începe cu Lexiconul de la Buda; sunt citaţi lingviştii români Hasdeu, Şăineanu, Densusianu, Puşcariu, Ciorănescu, Rosetti, sau străini, precum Vaillant, P. Skok, Çabej, Vasmer, Veselovskij, Desniţkaia şi alţii. N. Suhaciov recunoaşte că toate ipotezele prezintă dificultăţi atât fonetice, dar mai ales pe plan semantic. Autorul foloseşte o informaţie bogată, bibliografia cuprinde lucrări de istoria limbii, dicţionare etimologice, lucrări de folclor şi etnografie. Totuşi nu sunt citate numele unor autori români importanţi, precum Gh. Ivănescu, Grigore Brâncuş, sau contribuţiile mai recente ale academicienilor Marius Sala şi Gh. Mihăilă. În articol sunt comentate, pe lângă sensul general „sărbătoarea naşterii lui Iisus”, şi celelalte sensuri, unele învechite sau regionale, făcându-se o legătură între ele şi forme rutene sau sârbo-croate. Este evidenţiată, apoi, marea răspândire a cuvântului în forme sau variante dialectale, rare, pe terenul limbilor slave. Fără a intra în detalii, putem spune că unele, adesea, au sensuri foarte îndepărtate, cum ar fi „strâmb”, „om cu picioare strâmbate” din bielorusă, sau „spirit rău”, „drac, demon” în dialecte ruse sau bieloruse etc., forme şi sensuri a căror legătură cu *Crăciunul,* aşa cum recunoaşte şi autorul, e uneori nesigură sau indirectă.

Este amintită prezenţa cuvântului *Crăciun* în antroponime româneşti, dar şi bulgare, sârbeşti sau maghiare, ca şi numele de localitate *Piatra lui Crăciun* (semnalat de V. Bogrea), care se regăseşte tradus şi în documente vechi ucrainene. În maghiară acest toponim este redat prin *Karácson-kó* (dar componentul final *-kó* (corect *-kő* „piatră”, nu poate fi apropiat, aşa cum afirmă autorul, de tc. *köy* „aşezare, sat”). Sunt şi alte scăpări: *Vaiallant* pentru *Vaillant, colationem* pentru *calationem,* o serie de plurale neobişnuite: *etimoni, hidronimi* etc.; e necesar să fie remediate într-o nouă versiune. O serie de toponime din sârbă şi croată autorul le raportează doar la rădăcina cuvântului *crăciun*; în zona Crimeei semnalează oronime turceşti, demne de atenţie; semnalează toponimul foarte interesant *Крачин,* numele unui lanţ muntos. Unele forme pot fi uneori omonime, atragerea lor în discuţie necesită multă prudenţă.

În final, N. Suhaciov îşi precizează poziţia făcând o nouă încercare de a găsi etimonul cuvântului *Crăciun* în slavă, o direcţie de cercetare mai puţin abordată de lingviştii români în ultimul timp. Rezumând, putem spune că el propune ca etimon nu o formă din vreo limbă slavă, cum s-a mai încercat, ci v. sl. **кракъ*, din care derivă cu suf. *-in,* o formă iniţial adjectivală, care în numiri de sărbători alternează cu suf. *-un*. Cât priveşte sensul, el acceptă ca verosimilă etimologia lui N. A. Veselovskij, pornind de la slavul *крак* „pas”, apropiat de „cracă” şi „crăcană”, care, pe lângă sensul „ramură (mai groasă)”, poate căpăta şi sensul „trunchi de arbore”. Trecerea semantică de la *buştean* (crac) la *sărbătoarea* din 25 decembrie a avut loc pe terenul Peninsulei Balcanice în perioada contactelor strânse româno-slave, când atât forme cât şi sensuri s-au amestecat şi s-au influenţat reciproc, sau poate în româna comună. Apoi s-a petrecut împrumutul invers al termenului românesc *Crăciun*, cu sensul său religios, în limbile slave.

Este o demonstraţie interesantă, în care N. Suhaciov asimilează sugestii, idei, formulate anterior şi de alţi cercetători, dar, redusă doar la reconstituiri (atât pe plan fonetic, cât şi semantic), este dificil să fie acceptată. Rămâne ca o ipoteză bazată doar pe intuiţie şi trebuie aprofundată şi argumentată în continuare. Etimologia lui *Crăciun* rămâne o problemă deschisă, iar opţiunile cercetătorilor continuă să fie diferite. Astfel, într-o lucrare recentă, *Aventurile unor cuvinte româneşti*, ed. II-a, Bucureşti, 2006, acad. M. Sala, susţine lat. *creationem,* cu precizarea „Crăciun trebuie să fi însemnat la început Pruncul Iisus”, iar regretatul acad. Gh. Mihăilă, care considera *crăciun* un cuvânt *probabil* autohton, de origine traco-dacică (vezi *Les plus anciennes attestations de certains mots probablement autochtones en roumain (du XIIe siècle à 1520)*, în „Traco-dacica”, XVIII, 1997, nr. 1–2, p. 54), aduce noi argumente (printre care şi o datare din 1198) în favoarea lui *Crăciun* ca element *sigur* din substrat (vezi *Cuvintele de origine autohtonă în limba română,* discurs de recepţie la Academia Română, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2006).

IOANA ANGHEL
Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”Cluj-Napoca, str. Emil Racoviţă, 21